

Niemand valt af bij de

Een groep met 27 kinderen, met elk hun eigen verhaal en ervaringen. Zoals iedere leerkracht zoekt Lotte Blom naar dat wat de kinderen al kunnen, weten en kennen, maar misschien nog wel belangrijker, naar dat wat de kinderen in de groep met elkaar verbindt zodat zij samen tot ontwikkeling kunnen komen in activiteiten. De sleutel voor succes is voor Lotte: uitgaan van verschillen, de tijd nemen om echt te luisteren en te kijken naar de kinderen in haar groep en natuurlijk door mee te doen! Niet als toeschouwer of instructeur, maar door ook de handschoenen aan te trekken en mee te gaan op de vuilniswagen!

Het nieuwe schooljaar is begonnen en we hebben besloten om met alle kleutergroepen het eerste thema gezamenlijk op te starten. We gaan allemaal werken rondom het boek 'Floddertje' van Annie. M.G. Schmidt. De ene groep gaat de

verhaallijn van het boek volgen en speelt daarbij verschillende scènes uit het boek na en in de andere groep gaat het meer over vies en schoon in en om het huis. Naast de verhaallijn van het boek ga ik in mijn klas dieper in op het thema 'Afval'.

Hierbij gaat het over afval ophalen, het scheiden, het verwerken ervan en alles dat daar bij komt kijken.

ONZE VUILNISWAGEN

In de gang heb ik materialen neergelegd die de kinderen kunnen gebruiken bij het maken van een vuilniswagen. We bekijken de materialen en de eerste ideeën komen naar boven: misschien kunnen we een kar van het buitenspelen gebruiken als basis! Maar daarmee zijn we er nog niet. We willen meer weten over vuilnis en de vuilniswagen. In de bibliotheek zoeken we in groepjes naar boeken die passen bij ons thema. Tijdens de eerste boekeningen bespreken we iedere keer een boek. De kinderen gaan eerst 'snuffelen' in boeken en delen vervolgens bruikbare informatie met de rest van de klas. Ik kopieer de bladzijden die belangrijk zijn bij het maken van de vuilniswagen en op de gang ontstaat een soort werkplaats waar aan de wagen gewerkt wordt. Waar eerst nog maar een paar jongens interesse hebben voor het maken van de vuilniswagen zijn er nu al veel meer kinderen die graag

Fotografie: Lotte Blom

vuilnismannen

mee willen werken. Als de vuilniswagen 'echt' begint te worden, gaan we kijken naar de details. Zo komen er steeds meer knoppen van doppen op de kar die een bepaalde functie hebben, zoals het omkiepen van de bak en het aanzetten van de achteruitrijpijpjes. Ook worden de steunen waar de mannen op staan gemaakt, en er komt een doucheslang met kop aan de kar te hangen zodat we de bakken ook kunnen schoonmaken na het legen...

AFVAL SORTEREN EN SCHEIDEN

De wagen is klaar en we denken samen verder na over wat er nog meer nodig is als je aan het werk gaat als vuilnismann. Ook weer door te snuffelen in de boeken komen we erachter dat de vuilnismannen speciale kleding dragen en dat er een station is waar het afval heen gaat en gescheiden wordt. Wij hebben dus ook een afvalstation nodig waar het afval van de groepen op school gescheiden kan worden.

We maken een ophaalschema voor de andere kleutergroepen en zetten in de groepen gekleurde bakken neer, zodat ze daar alvast kunnen voorsorteren. We bepalen samen in de kleine kring dat er vier bakken komen: groente en fruit, papier, plastic en restafval. Voor het afvalstation in de klas gebruiken we de zandtafel. Op de zolder heb ik een raamwerk gevonden en samen komen we tot zes vakken om te sorteren: groente-fruit afval, plastic, papier, blikjes, hergebruik afval om mee te knutselen en restafval. Met een ander groepje kinderen maak ik symbolen die we gebruiken om duidelijk te maken welk afval er in welke bak moet komen. Tijdens dit proces ontstaan er interessante gesprekken over wat geschikte symbolen zijn. De symbolen moeten er immers voor zorgen dat iedereen snapt welk afval er in welke bak moet komen.

Ondertussen doen bijna alle leerlingen mee en is de betrokkenheid van de kinderen in de groep groot. Naast het bouwen van de vuilniswagen werken de kinderen aan een afvalstation, ophaalschema's, posters waarop overzichtelijk wordt aangegeven welk afval in welke bak moet komen, werkplanners voor de vuilnismannen en -vrouwen en leerlingen onderzoeken wat er nu gebeurt met het afval dat niet netjes gerecycled wordt. Lotte zorgt ervoor dat alle plannen, ideeën en nieuwe inzichten met elkaar gedeeld en gehoord worden. Dit maakt dat de leerlingen gemotiveerd zijn en zich verantwoordelijk voelen voor het geheel. Daarnaast zorgt zij ervoor dat groepjes kinderen die specifieke aandacht nodig hebben dit krijgen, zodat ook zij kunnen deelnemen aan deze sociaal-culturele praktijk. Leerlingen die moeite hebben met op verhaal komen rondom de vuilniswagen gaan samen met de leerkracht de wagen bekijken, bespreken hoe de wagen werkt en wat hun ideeën hierbij zijn. Wanneer de ideeënstroom niet op gang komt pakt Lotte de illustraties van de werkplaats erbij en bekijkt en bespreekt deze met de kinderen. Op deze manier krijgen zij ook grip op het verhaal rondom de vuilniswagen en het proces in de groep. Ook leest Lotte teksten over de vuilniswagen en de plastic soep met een groepje leerlingen die hier nog extra vragen over hebben gekregen. Lotte werkt dus steeds met kleine groepjes kinderen, waarbij zij rekening houdt met de motieven, de ervaringen, de vragen en de verhalen van kinderen.

KOFFIE DRINKEN IN HET KANTOOR

Net als ik denk dat we alles hebben om met het sorteerspel te gaan beginnen, komt er een leerling naar me toe die vraagt waar de vuilnismannen en vrouwen kunnen zitten als ze niet aan het werk zijn. Er moet natuurlijk ook nog een soort kantoor komen! In de gang maken we een klein plekje waar gewerkt kan worden als er niet op de wagen gereden wordt of gesorteerd bij het afvalstation. Een tafel met stoelen waar de vuilnisliefden afspraken kunnen maken, kunnen noteren waar ze geweest zijn en nog heen moeten, waar de voorraad handschoenen en prikstokken ligt en... heel belangrijk... waar ze kunnen schaften en koffie drinken!

De tijd nemen voor het inrichten van een rijke leeromgeving en luisteren naar de verhalen van de kinderen is essentieel voor het spel dat moet gaan ontstaan. Maar ook het verbinden van de kinderen aan de sociaal-culturele praktijk en aan elkaar verdient de aandacht. Samen maken en bedenken wat nodig is zorgt ervoor dat alle kinderen er zin in krijgen en dat het voor hen gaat leven. Daarbij zorgt Lotte ervoor dat er steeds nieuwe impulsen aan het spel gegeven worden, zij structureert en verdiept de spelverhalen zodat kinderen langer en intensiever deelnemen aan het spel.

Als het thema in volle gang is zie ik in mijn klas de hele groep aan het werk. De vuilnismannen en vrouwen gaan naar de andere klassen om vuilnis op te halen, maar ook de huishoek wordt niet overgeslagen. Er wordt door kinderen vuilnis gesorteerd en in het kantoor houden kinderen pauze of wordt kantoorwerk gedaan, zoals het schrijven van bonnen of het nader inspecteren van vuilnis. Daarbij wordt er natuurlijk gepraat over het werk. In deze gesprekken krijgen de spelverhalen meer diepgang, maar ontstaat er ook nieuw onderzoek. Zo wordt niet al het materiaal bij de afvalinspectie direct herkend en moet er onderzoek gedaan worden naar verschillende materialen.

Voor iedere leerling is een rol weggelegd en door goed te luisteren en mee te doen is Lotte in staat om ieder kind een plek te geven in het spel. Een mooi voorbeeld hiervan is een jongste kleuter die er niet veel voor voelde om mee te spelen op de vuilniswagens, in het afvalstation of op het kantoor. Lotte gaat met hem in gesprek en hij geeft aan dat hij erg opziet tegen het 'koffie drinken' in het kantoor. Dit is het moment waarop Lotte mee gaat doen in het spel.

Kleding aan, mee op de wagen en bakken met vuilnis naar het afvalstation brengen. In het afvalstation het afval goed bekijken en in de juiste bakken doen, zodat het afgevoerd en verder verwerkt kan worden. Hard werken maakt hongerig, dus op naar het kantoor! Een lekker broodje, een kopje koffie... en daar zitten we... "Juf, dat koffie drinken lukt mij wel".

Na dit moment heeft deze kleuter vrijwel iedere dag zijn boterhammen opgegeten in het kantoor... met een kopje koffie! Lotte laat hier zien dat meespelen en goed luisteren naar kinderen, kinderen echt de aandacht geven heel belangrijk is. Maar ook de samenhang met andere activiteiten is belangrijk. Verschillende soorten activiteiten hebben te maken met het thema

en zijn ondersteunend aan het spel. Zo schrijven de kinderen op kantoor in het logboek waar ze zijn geweest en wat ze allemaal hebben opgehaald, wordt er uitgerekend van welk afval er op welke dag het meeste is, een aantal kinderen gaat iets moois knutselen van de materialen die schoongemaakt zijn en hergebruikt kunnen worden. Ook met de kleine constructiematerialen wordt een verhaal gespeeld over de vuilnismannen. Na het spelwerkmoment wisselen kinderen hun ervaringen uit. De leerlingen die gespeeld hebben op de vuilniswagens, het afvalstation en op het kantoor spelen het spel voor de rest van de groep. Maar ook de ervaringen die opgedaan zijn in andere activiteiten worden met elkaar gedeeld. Door specifiek aandacht te besteden aan gezamenlijke reflectie zorgt Lotte ervoor dat de kinderen aan elkaar en de echte wereld verbonden worden en blijven.

Fotografie: Lotte Blom

i Lotte Blom is werkzaam als leerkracht in groep 1-2 op de Julianaschool in Schagen. Inge Haarsma is werkzaam als nascholer bij De Activiteit, landelijk centrum voor Ontwikkelingsgericht Onderwijs.

Fotografie: Lotte Blom